

TÜRKİYE FUTBOL FEDERASYONU BAŞKANLARININ GÖREV SÜRELERİNE İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME

Talha MURATHAN¹, Hüseyin Çağdaş BATMAZ², Sebahattin DEVECİOĞLU³

ÖZ

Bu araştırma Türkiye Futbol Federasyonu Başkanlarının görev sürelerine yönelik bir değerlendirme yapmak amacıyla hazırlanmıştır. Spor, günümüzde toplumsal ve kültürel etkilerinden dolayı devletlerin dikkatini çeken bir kavram haline gelmiştir. Sporun dikkat çekici bu özelliği ona kurumsal anlamda bir nitelik kazandırmıştır. Ülkemizde futbolun kurumsal temsilcisi olan Türkiye Futbol Federasyonu uzun bir geçmişi ile günümüze kadar gelmiş ve Türk spor teşkilatının önemli kurumlarından biri olmuştur. Bu kurum kurulduğu ilk günden bugüne kadar birçok kişi tarafından yönetilmiştir. Fakat başkanların birçoğunun görev süresi kısa olmuştur. Araştırmada, federasyon başkanlarının görev sürelerine ilişkin olarak zamanın sosyal ve siyasi olayları ve bu olayların başkanların görev sürelerine yapmış olduğu olumlu veya olumsuz etkiler araştırmanın konusunu oluşturmuştur. Elde edilen bulgulardan hareketle Türk spor tarihinin, belgelere göre değil belleklere dayalı olarak yazıldığı görüşü hakim olmuştur. Bu durum araştırmacıları gazetelerden daha çok yararlanmaya zorlamıştır. Federasyon başkanlarının görevlerini bırakma nedenlerine yönelik olarak yapmış oldukları açıklamalara bakıldığında görünürde Türk futbolunu yöneten birileri varken aslında perde arkasında sistemi kilitleyen kişi veya kişilerin de olduğu düşüncesi hakim olmuştur. Bu durum Türk futbolunun gelişmesi noktasında bir engel olarak görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Federasyon, Federasyon Başkanı, Futbol, Görev Süresi.

AN ASSESSMENT CONCERNING THE DUTY TERM OF THE HEADS OF THE TURKISH FOOTBALL ASSOCIATION

ABSTRACT

This study has been prepared with the aim of having an evaluation towards the duty duration of Turkish Football Association heads. Today, sport has become an interesting phenomenon for governments due to its scientific, social and cultural effects. This aspect of sport has earned a corporate quality. Turkish Football Association that is the institutional representative of football has come up to the day with its long history and become one of the most important institutions of Turkish Sport Organization. This organization has been administered by a number of heads since its foundation. However, majority of heads have had a short duty term. This study examines the social and political events of this era concerning the duty term of the heads of the Turkish Football Association, as well as the positive and negative effects of these events upon the duty term of heads. The study also considers newspaper reports and gives place to the written and verbal statements of heads especially concerning their resignation. A literature review has been conducted concerning the social and political events of this era. Thus, the acquired findings are associated with the duty term of heads and these information are presented as inferences of the study. Considering the acquired findings; it is observed that the Turkish sport history is written according to memories rather than documents, which forces researchers into using newspapers more. Considering the explanations of heads regarding their resignation; even though the Turkish football is administered by someone, it is thought that there are actually persons that lock the system behind the scenes, which unfortunately prevents the Turkish football to develop.

Keywords: Association, Head of Association, Football, Term of Duty.

¹Ardahan Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Ardahan.

²Kaya Karakaya Anadolu Lisesi, Elazığ.

³Fırat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Elazığ.

GİRİŞ

Çekici ve değişik yönleriyle insanların dikkatini çeken spor, bir taraftan makro düzeyde ekonomik faaliyetler içermiş; bir taraftan da devletlerin uluslararası platformlarda tanıtımını sağlayarak uluslararası ilişkileri geliştirici bir nitelik kazanmıştır. İnsanların yaşamında önem arz eden sporun yaygınlaşması ve uluslararası alanda başarıların elde edilmesi, büyük ölçüde güçlü ve dirençli bir teşkilatlanmaya bağlı kalınmasıyla mümkün olmuştur. Yönetimin bir bilim haline geldiği ve yöneticiliğin daha da profesyonelleştiği günümüzde ticari işletmelerin, sosyal hizmetlerin, vakıfların, derneklerin ve spor kulüplerinin yönetimi oldukça önemli hale gelmiştir (Sunay, 2009:12). Toplumun sahip olduğu ilgi aynı zamanda spora ticari bir alan olarak bakılmasını da sağlamıştır. Bu da büyük meblağların söz konusu olduğu büyük bir pazar yaratmıştır. Bu gelişmelerin sonucunda, sporda amatörlükten profesyonelliğe geçiş başlamış; başka bir ifadeyle spor etkinlikleri meslek haline gelmiştir (Erten, 2006:119).

Türk siyasal hayatında, tek partili CHP iktidarından çok partili döneme başka bir ifadeyle demokrasiye geçiş var olan kurumsal düzenlemelerden bir kopuş şeklinde olmamış askeri darbeler başta olmak üzere bazı sıkıntıları da beraberinde getirmiştir. Bu açıdan bakıldığında Türk siyasi tarihi denildiğinde; Türk anayasasından, siyasi partilerden, askerin Türk siyasetindeki etkisinden söz etmek gerekir (Özbudun, 2007:5). Türk Futbolunu ve dolayısıyla kurumsal bir kimlik kazanan futbol federasyonunu gelişen bu olaylardan ayrı tutmak mümkün değildir. 1924 Anayasası'nda spora dair herhangi bir madde bulunmamasına rağmen 1922 ve 1936 yılları arasında devlet, sporu Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı aracılığı ile yönetmeye çalışmıştır. Devlet, bu amaçla Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakını kamu yararı gözetilen bir dernek olarak görmüş ve ülkeyi yurt dışında temsil etmeye yetkili bir kurum olarak kabul etmiştir (Tayga, 1990:162-164). Bu tarihlerde spor kulüplerinin artması, futbol liglerinin oluşturulması ve bu kulüplerin farklı spor branşlarında faaliyet göstermesi bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. Bu sorunlar karşısında Türk sporunun içinde bulunduğu mevcut durumdan bir an önce kurtarılması gerektiği fikri ağırlık kazanmış ve bu sorunların çözümü için çaba göstermek o dönemin spor adamlarının en büyük amacı haline gelmiştir (San,1981:93).

Türkiye Futbol Federasyonu Başkanlarının görev yaptığı yıllarda yaşanmış olan bazı sosyal ve siyasi olaylar spor bilimcilerin dikkatini çekmiştir. Bu bağlamda yaşanan bu gelişmelerin özellikle federasyon başkanlarının görev süreleri üzerinde oluşturduğu olumlu ve olumsuz etkiler araştırmanın inceleme konusunu oluşturmuştur. Bu araştırma Türkiye Futbol

Federasyonu Başkanlarının görev sürelerine yönelik bir değerlendirme yapmak amacıyla hazırlanmıştır.

Araştırmanın Kavramsal Çerçevesi

Kavramsal çerçeve başlığı altında Cumhuriyet dönemi Türk Anayasalarında sporun önemi ve tek partili dönem ile askeri yönetimlerde Türkiye Futbol Federasyonunun mevcut durumu incelenmiştir. Bu incelemeler doğrultusunda ise araştırmanın bulgularına ışık tutacak bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca bu çalışmada Türkiye Futbol Federasyonu Başkanlarının görev yaptığı dönemlerdeki bazı sosyal ve siyasi olaylar ve araştırma konusuyla ilgili çeşitli haberler incelenmiş bu doğrultuda söylem analizi yöntemine başvurulmuştur. Böylece elde edilen bulgular, federasyon başkanlarının görev süreleri ile ilişkilendirilmiş ve bu bilgiler araştırmanın amacına yönelik çıkarımlar şeklinde verilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 1922 yılından günümüze kadar görev yapan Türkiye Futbol Federasyonu Başkanları oluşturmuştur.

Cumhuriyet Dönemi Türk Anayasalarında Sporun Yeri

Öncesi 1921 yılında olmak üzere, Cumhuriyetin ilanı ile birlikte Türkiye’de 1924, 1961 ve 1982 yıllarında dört tane anayasa yapılmıştır. Bu anayasalarda spor kavramına dair herhangi bir hükme yer verilmemiştir (Özbudun, 2007:41). Spor ilk defa 1982 Anayasasının gençlik ve spor başlığı altındaki 58. ve 59. maddelerinde yer almıştır. Madde 58’de; *Devlet, istiklâl ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin müspet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılâpları doğrultusunda ve devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır. Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır hükmüne yer vermiş ve madde 59’da; Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyla korur hükmüne yer vermiştir (T.C. 1982 Anayasası, m:58-59).*

Tek Partili Dönemde Türkiye Futbol Federasyonu

Tek partili dönem, 9 Eylül 1923 yılında Halk Fırkasının kuruluşu ile başlamış ve 14 Mayıs 1950’de Demokrat Partinin iktidara gelmesiyle son bulmuştur. Bu dönemde, Türk futbolunda önemli gelişmeler yaşanmıştır. 1922 yılında Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı’nın kurulmasını takiben 1923’te Türkiye Futbol Federasyonu kurulmuş ve federasyon aynı yıl Uluslar arası Futbol Federasyonları Birliği üyesi olmuştur. 13-18 Şubat 1936’da ise

Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı genel kurulu toplanarak kendini feshetmiştir. Ayrıca bu dönemde hükümet programında spora ilk kez yer verilmiştir (Morpa, 2005:129). Ancak bu tek partili dönemde, devletin yasalarda, hükümetlerin de program, bütçe, kararname ve planlarda somutlaşan spor anlayış ve uygulamalarının tutarsızlığa varacak ölçüde süreklilikten yoksun olduğunu, dolayısıyla gerçek anlamda bir devlet ve hükümet spor politikası izlenmediğini öne sürenlerin tezlerini dayandırdıkları, birçok somut örnek vardır. Örneğin; tek partili dönemde Cumhuriyet Halk Partisi, 1938 tarih ve 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanunu'nun beden terbiyesi ve spor mükellefiyeti ve gençlerin kulüplere girme mecburiyeti hükümlerini getiren ve iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvuran bir siyasi parti olma özelliği göstermiştir (Fişek, 2003:252). Bir başka örnek, sporun yapılıp gelişmesinde önemli işlevleri olan yerel yönetimlere, 1930 tarih ve 1580 sayılı Belediye Kanunu çerçevesinde yarış yerleri yapmak ve işletmek ve gençler için ihtiyaca uygun yerlerde stadyumlar tesis etmek ve işletmek görevleri verilmiştir (Resmi Gazete, 12053). 1965 yılında çıkarılan bir yasayla il özel idareleri ve belediye gelirlerinden spora ayrılan yüzde 2 ve 4'lük payların kaldırılması ve eski yasaların yürürlükte olduğu süre içinde yerel yönetimlerin spor tesisi olarak İstanbul Spor ve Sergi Sarayı ve Ankara 19 Mayıs Stadyumunun İnşaatı dışında hiçbir şey yapılmamıştır (Keten, 1974).

Askeri Yönetim Dönemlerinde Türkiye Futbol Federasyonu

Türkiye'de askeri yönetim, ilk olarak 27 Mayıs 1960 ihtilalı ile başlamıştır. Bunu 1971 Askeri Muhtırası izlemiş ve son olarak 1980 İhtilalıyla de son bulmuştur. Her askeri darbe sonucu demokrasiye geçiş süreci yeniden yaşanmıştır (Özbudun, 2007:9-25). Türkiye'de yaşanan askeri ihtilaller sonrasında yurt genelinde yapılacak olan bütün spor faaliyetleri yasaklanmıştır. Özellikle Türkiye Futbol Federasyonu 1. ve 2. Lig maçlarına ara verilmiştir. Bu faaliyetlerin devam etmesi için durum ve şartlara göre ayrıca izin verileceği ilgili yönetimlerce belirtilmiştir. Futbolun 1980 askeri darbesi sonrasında kitleleri depolitize etmek amacıyla kullanıldığı ve bu ideolojik işlev sayesinde kitleleri meşgul ederek var olan sorunlar üzerinde düşünmeyi engelleyici ve ülke içinde yaratılmaya çalışılan huzur ve güven ortamını sağlayıcı bir işlev olduğu söylenebilir (Talimciler, 2005:148).

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde Türkiye Futbol Federasyonu Başkanları ile ilgili olarak önem arz eden bazı bilgiler verilmiştir. Bu bilgiler ışığında başkanların görev yaptıkları yıllarda futbola dair yaşanan bazı olaylar açıklanmıştır. Bu olaylar şike, siyasi baskılar, naklen yayın hakları, kişisel ego ve spor programları başlığı altında verilmiştir.

Türkiye Futbol Federasyonu Başkanları ve Görev Süreleri

Türkiye Futbol Federasyonunun 95 yıllık tarihinde toplam 41 kişi seçim yoluyla, atamayla ya da vekâleten başkanlık görevine gelmiştir. Özellikle futbol federasyonunun kurulduğu yıllardan 1950’li yıllara kadar başkanların görev süresinin ortalama 4 yıl olduğu söylenebilir. Sonraki yıllarda ise bu sürenin ortalama 1 yıl ile sınırlı kaldığı görülmektedir. Türkiye Futbol Federasyonunun ilk başkanı olan Yusuf Ziya Öniş, Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı’nın kuruluşunda etkin rol almıştır. Ayrıca Türkiye’ye modern sporların gelmesinde ve yaygınlaşmasında öncülük etmiş bir spor adamıdır. Gelişmiş ülkelerdeki spor sisteminin ülkemizde uygulanması için uğraş veren Yusuf Ziya Öniş, bilhassa futbolda profesyonelliğe geçilmesi için yoğun çaba harcamıştır. Futbolun ülke geneline yayılmasına, Genç ve Ümit Milli Takımlarının kurulmasına, sistemli antrenör kurslarının açılmasına öncülük eden, profesyonel liglerin oluşmasına imkan sağlayan ve Türkiye’nin Avrupa Futbol Federasyonu Birliği’ne üye olmasının yolunu açan Orhan Şerif Apak, 4 ayrı dönemde toplam 11 yıl süreyle en uzun süre başkanlık yapan kişi olmuştur (Türk Futbol Tarihi, 1992:5-7). 2 ayrı dönemde 9 yıl süreyle federasyon başkanlığı yapan Hasan Cemal Polat, profesyonel takımlara genç takım kurma zorunluluğu getirmiştir. Bu sayede alt yapıdan yetişen gençlerin önü açılmıştır. Türk futbolu birçok yetenek ile tanışmıştır. Yine 2 ayrı dönemde toplam 9 yıl federasyon başkanlığı yapan Haluk Ulusoy, yurtdışında yaşayan yeni yetenekleri kazanmak ve keşfetmek amacıyla 1998’de Almanya’da Türkiye Futbol Federasyonunu Avrupa Futbol Temsilciliği Bürosunun hizmete girmesini sağlamıştır. Haluk Ulusoy başkanlığında girilen 2000’li yılların ilk dönemi Türk futbolunun en güzel günleri diye adlandırılmıştır. Altyapıya, eğitime ve tesisleşmeye yapılan yatırımlar sonuçlarını vermeye başlamış hem Milli Takımımız hem de kulüp takımlarımız uluslar arası alanda birçok başarıya imza atmıştır (<http://www.tff.org>).

Tablo 1. Türkiye Futbol Federasyonu Başkanları

S.N.	TÜRKİYE FUTBOL FEDERASYONU BAŞKANLARI	FEDERASYON BAŞKANLARININ GÖREV YAPTIĞI YILLAR	TOPLAM GÖREV SÜRESİ (Yıl Bazında)
1	Yusuf Ziya Öniş	(1922 -1926)	4
2	Muvaffak Menemencioglu	(1926-1931)	5
3	Hamdi Emin Çap	(1931-1937)	6
4	Sedat Rıza İstek	(1937-1938)	1
5	Danyal Akbel	(1938-1943)	5
6	Ziya Ateş (Vekaleten)	(1943)	1
7	Sadi Karsan	(1943-1948)	5
8	Vildan Aşir Savaşır	(1948-1949) (Vekaleten)	1
9	Ulvi Ziya Yenal	(1949-1952) (1954)	4
10	Mehmet Arkan	(1952) (Vekaleten)	1
11	Mümtaz Tarhan	(1952) (Vekaleten)	1
12	Orhan Şeref Apak	(1952-1954) (1957-1958) (1961-1964) (1965-1970)	11
13	Hasan Cemal Polat	(1954-1957) (1970-1976)	9
14	Safa Yalçuk	(1958-1959)	1
15	Faik Gökay	(1959-1960)	1
16	Muhterem Özyurt	(1960-1961) (1964-1965)	2
17	Bekir Silahçılar	(1961) (Vekaleten)	1
18	Füruzan Tekil	(1976-1977)	1
19	Sabahattin Erman	(1977)	1
20	İbrahim İskeçe	(1977-1978) (1980)	2
21	Sahir Gürkan	(1978)	1
22	Güngör Sayarı	(1978-1979)	1
23	Cemal Saltık	(1979-1980)	1
24	Mazhar Zorlu	(1980)	1
25	Doğan Andaç	(1980) (Vekaleten)	1
26	Yılmaz Tokatlı	(1980-1984)	4
27	Mustafa Kemal Uluşu	(1984-1985)	1
28	Erdoğan Ünver	(1985-1986)	1
29	Erdenay Oflaz	(1986)	1
30	Ali Uras	(1986-1987)	1
31	Halim Çorbacı	(1987-1989)	2
32	Şenes Erzik	(1989-1997)	8
33	Özkan Olcay	(1997)	1
34	Abdullah Kığılı	(1997)	1
35	Haluk Ulusoy	(1997-2004) (2006-2008)	9
36	Levent Bıçakçı	(2004-2006)	2
37	Hasan Doğan	(2008)	1
38	Mahmut Özgener	(2008-2011)	3
39	Mehmet Ali Aydınlar	(2011-2012)	1
40	Hüsnü Güreli	(2012) (Vekaleten)	1
41	Yıldırım Demirören	(2012-)	---

(Türkiye Futbol Federasyonu Web sitesi, 2016)

Şike Olayları

Toplumların her kademesinde konuşulan ve tartışılan futbol oyunu, bireylerin günlük hayatlarının bir parçası durumundadır. Futbol oyununda sporculara verilen teşvik primi, bahis oyunları, kulüplere verilen para yardımı, kulüplerin karşılıklı menfaatleri, siyasi vb sebepler, futbolda şike yapmaya neden olan bazı sebepler olarak gösterilmiştir (Pepe ve Vardar, 2016:401).

Türk futbolunun şikeyle tanışması, profesyonelliği kabul ettiği yıllara rastlamıştır. Türkiye futbol liglerinde günümüze kadar pek çok şike olayı ile karşılaşmıştır. Yaşanan şike

olayları sonrasında bazı federasyon başkanları istifa etmek zorunda kalmıştır. 2011-2012 yılları arasında federasyon başkanlığı yapan Mehmet Ali Aydınlar, yapmış olduğu yazılı açıklamasında Spor Toto Süper Ligi'nde yaşanan şike olaylarıyla ilgili UEFA'nın tutarsız davranışlar sergilediğini ve Türk Futbolunun içinde bulunduğu samimiyetsiz ve güvensiz ortamın istifa gerekçesini oluşturduğunu ifade etmiştir (<http://m.fotomac.com.tr/>).

Siyasi Baskılar

1980 İhtilali sonrası Futbol Federasyonu Başkanlığına Mustafa Kemal Ulusu getirilmiştir. Mustafa Kemal Ulusu dönemi, Türkiye Futbol Federasyonunun Anavatan Partisi gibi liberal bir parti iktidarında nasıl bir bürokrasinin içinde yüzdüğünün ilginç bir örneğidir. Bu dönemde hükümet ve devlet bürokrasisinin farklı noktalarındaki Anavatan Partisi üyelerinin çatışması sistemi tıkamıştır (Devecioğlu, 2003:49-58). 1980'li yıllardan itibaren ligin son haftaları tam bir dedikodu kazanına dönüşmüştür. Bu süreçte siyasetçiler apolitikleşen bir toplumun siyasi idealleri yerine futbolu koymasında aktif rol oynamıştır. Ayrıca yandaş oldukları takımların en önemli saha dışı gücü haline gelmiştir. Siyasetin futbola olan etkisi daha da belirginleşmiştir.

Anavatan Partisi hükümetinin getirdiği serbest piyasa anlayışı futbolu da etkileyerek futbolun Türkiye'de de bir endüstri olmasını sağlamıştır. 1983 seçimleriyle tek başına iktidara gelen Turgut Özal futbolun kitleler için önemli bir alan olduğunun bilinciyle kendisinin her an halk içinde olduğunu göstermek amacıyla takımlarımızın yurt dışı maçlarına dahi gitmiştir (Talimciler, 2005:148). Turgut Özal döneminde siyasetçiler özellikle seçim sürecinde sportif faaliyetlere ve bölgelerin spor kulüplerine karşı daha hassas yaklaşmışlardır (Şahin ve İmamoğlu, 2011:10).

Naklen Yayın Hakları

Türkiye Futbol Federasyonu 22 Nisan 1996 günü yaptığı bir toplantıda Türkiye Profesyonel Birinci Ligi müsabakalarının televizyondan naklen yayınları ile ilgili olarak 1996-97 sezonundan başlayarak havuz sistemi uygulanması konusunda karar almıştı. Federasyon almış olduğu bu kararı Türk Futbolunda bir devrim olarak kamuoyuna duyurmuştu. Türk Futbolunda yaşanan bu önemli gelişmelerden sonra Şenez Erzik UEFA ve FIFA'daki görevleri nedeniyle federasyon başkanlığından istifa ettiğini açıklamış ve çok kısa bir süreliğine Özkan Olcay vekaleten federasyon başkanı olmuştur. Daha sonra 4 Eylül 1997'de Abdullah Kığılı Federasyon başkanlığına seçilmiştir. Abdullah Kığılı döneminde Türkiye Futbol Federasyonunda kısa süreli bir kaos ortamı yaşanmıştır (Türk Futbol Tarihi, 1999:6). Bu kaosun baş nedeni olarak futbol maçlarının televizyondan naklen yayını ve bu

konuda büyük kulüpler ile daha küçük kulüpler arasındaki anlaşmazlıklar gösterilmiştir. Havuz sistemi konusundaki anlaşmazlıklar giderilemeyince Abdullah Kığılı 2 Kasım 1997’de istifasını vermiştir (Morpa, 2005:130).

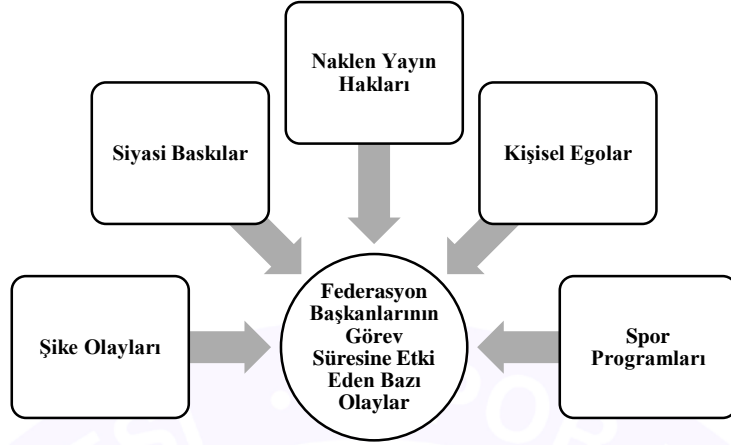
Kişisel Egolar

Anadolu takımlarının hızla çoğaldığı dönem aynı zamanda kulüplerin içine illegal yapıların sızmaya başladığı dönem olmuştur. Bu dönemde kulüplerde sembol isimlerin ağırlığı etkili olmasına rağmen giderek yaygınlaşan futbol branşında artık gururla yapılan yöneticilik yılları geride kalmıştır. 18 Ağustos 2008’de yapılan seçimler sonucunda Mahmut Özgener Futbol Federasyonu başkanı seçilmiştir. Mahmut Özgener, 3,5 yıl sürdürdüğü başkanlık görevini kendi kararıyla sonlandırmış ve başkanlığı bırakmasının iki nedeni olduğunu belirtmiştir. Bu nedenlerden birinin, ikamet ettiği yer ile görev yeri arasındaki uzaklık olduğunu ve bunun aile yaşantısı üzerindeki olumsuz etkisi yaptığını; bir diğer nedenin ise geçen süre zarfında sistemin içerisine yerleşmiş kişisel hırs ve egoları ile Türk Futbolunu perde arkasından yönetme hevesine sahip kişilikler olduğunu söylemiştir (<http://www.tff.org>).

Spor Programları

29 Haziran 2011’de Türkiye Futbol Federasyonu başkanı seçilen Mehmet Ali Aydınlar, 6 ay kadar başkanlık yapmıştır. Mehmet Ali Aydınlar, bazı spor programlarındaki yorumcuların şahsına yönelik hakarete varan söylemlerinin dozunu artırarak seviyesizce saldırmalarının göreve devam etme konusunda kendisini düşünmeye sevk ettiğini ve ayrıca bir haber kanalında, Spor Tahkim Mahkemesi Hâkimi Kısmet Erkiner’in açıklamalarını hayretler içerisinde izlediğini ifade etmiştir. Mehmet Ali Aydınlar, Türk futbolunun geleceğini doğru şekillendirmek adına futbola zarar verenlerin bir kez daha netleştirilebilmesine yardımcı olur ve futbol ailesi kendisi için en doğru yolu bulur şeklinde bir açıklama yaparak istifa ettiğini belirtmiştir (<http://spor.milliyet.com.tr>).

Şekil 1. Federasyon Başkanlarının Görev Sürelerine Etki Eden Bazı Olaylar

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma sonucunda genelde Türkiye’de spor tarihi, özelde de spor yönetiminin tarihi konusunda yazılanların büyük bölümünün belgelere göre değil belleklere göre olduğu görülmüştür. Temel kaynakların bu özelliğini doğal karşılamaktan öteye hem zorunluluk hem de kısır döngü olarak görmek gerekir. Doğaldır çünkü spor olgusu tarihimizin hiçbir döneminde kamu belgeliklerinde yer almaya değer bulunmamıştır. Zorunluluktur çünkü belgenin tükendiği yerde bellek devreye girmiştir. Kısır döngüdür çünkü belleklerin şaşmazlığına aşırı ölçüde güvenilmiş belleğe dayanılarak yazılanların belge sayılması alışkanlık olmuştur (Fişek, 2003:13). Bu bağlamda Türkiye Futbol Federasyonu tarihi süreç içerisinde bir değerlendirmeye tabi tutulduğunda bilgi anlamında mevcut belgelerin elde çok fazla olmadığı söylenebilir.

Dünyadaki futbol kuruluşları, kendi ulusal federasyonlarının, UEFA’nın ve dünya futbolunu yöneten FIFA’nın otoritesi altında çalışır. Bu otoriteler bu kuruluşların şeffaf olmamaları ve gizli gündemleri nedeniyle bu kuruluşlarla sürekli olarak tartışmalı bir konumda olmuştur. Bu kuruluşlara taraftarların, oyuncuların, antrenörlerin ve yöneticilerin katkı sağlaması hemen hemen olanaksızdır. Ayrıca bu kuruluşların yönetimleri zor değişmekte ve stratejik planlarından kendileri dışında kimsenin haberi olmamaktadır. Bu durum birçok medya ve ticaret barosunun kendi ticari çıkarları için avantajlar sağlamalarına imkan vermiştir. Futbolun yarattığı olağanüstü rantlar bu kesimler arasında rahatça paylaşılmıştır (Akşar ve Merih, 2006:5).

Anayasalar, devlet ile toplum arasındaki temel bağları ifade eder. Aynı zamanda Devletin milletle yapmış olduğu sözleşmeler olarak da bilinir. Bu sözleşmelerde spor kavramını içeren hükümlerin olması sporun devlet nezdinde benimsenmesini gerekli kılar.

Türk anayasalarına bakıldığında; 1921, 1924 ve 1961 Anayasalarında sporla ilgili herhangi bir hüküm bulunmamasına rağmen o dönemin şartları göz önüne alındığında bunun anormal bir durum olarak görülmemesi gerekir. Devletin o yıllarda spora ve bilhassa futbola yönelik yapmış olduğu birçok yasal düzenlemeler vardır. Antrenör kurslarının açılması, profesyonelliğe geçiş, futbolun ülke geneline yayılması gibi geniş tabanlı düzenlemeler yapılmıştır (Türk Futbol Tarihi, 1992:5-7). Şüphesiz burada federasyon başkanlarının istikrarlı bir şekilde görev yapmasının etkisi olduğu düşünülebilir. Ayrıca 1982 Anayasası'nda spor içerikli bir hükmün olması Türk sporu açısından olumlu ve sevindirici bir husus olarak görülebilir. Çünkü spor kavramının anayasal metinlerde karşılığının olması bu alanda çıkarılacak olan yasal düzenlemelere sağlam bir dayanak teşkil edebilecektir.

Türkiye Futbol Federasyonunun 95 yıllık tarihinde birçok olay başkanların görev süresine dolaylı ya da doğrudan etki etmiştir. Bu etkiler aynı zamanda Türk Futbolunun gelişmesi noktasında da kendisini göstermiştir. Bu bağlamda şike olaylarının etkisine bakıldığında şikenin Türk Futbolunda belirli dönemlerde bir şekilde var olduğu söylenebilir. Takımlar ve yöneticiler değişmiş olsa da şike hep var olmuştur. Özellikle istifa eden federasyon başkanları yapmış oldukları açıklamalarla UEFA gibi kuruluşların şike olayları karşısında tutarsız davranışlar sergilediğini ifade etmişlerdir. Ayrıca çoğu zaman şike olaylarının üstünün ya kapatıldığını ya da bu olayların görmemezlikten geldiğini belirtmişler ve ortak bir görüş sergileyerek şike olaylarının üzerine gidilmesi gerektiğini söylemişlerdir. Sonuç olarak şike sporu ve sporcuları gerçek amacından uzaklaştırarak insanların farklı amaçlar altında bir araya gelmesine neden olmuştur. Böylece katma değeri milyar dolarlarla ifade edilen futbol oyunu bir takım güçlerin eline geçmiştir. Sonuçta federasyonların hareket alanı daralmış ve federasyonlar futbolun gerçek gündeminden çok bu tür işlerle uğraşmışlardır.

Futbol ve siyaset birbiriyle örüntülü iki kavramdır. Siyaseti sadece siyasi faaliyetlerle ve organlarla sınırlamak doğru değildir. Siyaset mücadelenin olduğu her platformda söz konusudur. Futbol iki taraf arasındaki mücadele olduğundan galip gelme arzusu futbolu siyasetle buluşturmuştur (Gökdemir, 1999:32-39). Ancak tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de insanlar bir takımın taraftarı olması nedeniyle bulunmuş oldukları makamın gücünü kullanmış ve kendi takımları lehinde bazı kararların alınmasına neden olmuşlardır. Bu bilgilerden hareketle futbolun siyasetin dışında kalması ve siyasi partiler veya siyasetçilerin federasyon ve kulüpler üzerinde baskı yapmaması gerekir.

Naklen yayın haklarına bakıldığında TV yayınından elde edilen gelirlerin kulüpler için büyük öneme sahip olduğu görülmüştür (Türk Futbol Tarihi, 2002:15-22). Buna bağlı olarak TV yayın gelirlerinin kulüpler arasındaki paylaşımı federasyonda çatışmalara neden olmuş ve hatta belirli dönemlerde bu çatışmalar federasyon başkanlarının istifasıyla sonuçlanmıştır. Ancak kulüpler arasında ortak havuz sisteminin oluşturulmasıyla oluşabilecek birçok krizin büyük oranda önüne geçilmiştir. Türk futbolunda havuz sistemine geçilmesi bir devrim olarak görülmüştür.

Kişisel egoların etkisi değerlendirildiğinde futbolun kimi zaman bir mücadele kimi zaman da bir eğlence aracı olduğu unutulmamalıdır. Bu gerçeğin unutulmasından olsa gerek futbol bazen kişisel egosunu tatmin etmek isteyen kişilerin etkisi altında kalmıştır. Bu etkilere bağlı olarak istifa eden federasyon başkanları futbolun gerçek sahiplerine bırakılmasını istemiş ve bir futbol yöneticisinin kendisini görünmez kılması gerektiğini belirtmişlerdir. Futbolun, futbolcusundan hakemine ve seyircisinden yöneticisine kadar ciddiyetle benimsenmesi gereken bir spor olduğu ve hiçbir kimsenin kişisel egosu altında kalmaması kadar da değerli olduğu unutulmamalıdır.

İnsanlar spor programları ve köşe yazılarında federasyon başkanları ve diğer yöneticiler hakkında seviye sınırlarını aşan ifadeler kullanmışlardır. Bazen bu ifadeler, başkanların şahsına ve ailelerine yönelik hakaretleri de içermiştir. Belli sebepleri gerekçe göstererek istifa eden federasyon başkanları kendi şahıslarına yönelik yapılan bu hakaretleri de gerekçe göstererek istifa etmişlerdir. Futbolun yaygın olduğu bir ülkede bu tür sebeplerle federasyon başkanlarının istifa etmesi o ülkenin futbolu adına talihsiz bir olay olarak görülebilir.

Günümüzde futbol geniş kitlelere hitap ederek büyük bir sektör haline gelmiştir. Hedef kitlesi bu kadar geniş olan bu spor dalı kavram olarak da yasal metinlerde ve siyasi parti programlarında yer alabilmiştir. Böylece futbol adına önemli gelişmeler yaşanmasının yolu açılmıştır. Özellikle uzun yıllar görev yapan federasyon başkanları Türk Futbolunun gelişmesine yönelik birçok önemli girişime imza atmıştır. Yönetimde istikrarın olması ve işleyişin mevzuat yönüyle desteklenmesi başkanların verimli bir şekilde çalışmasına olanak sağlamıştır. Federasyon başkanlarının görev yaptığı yıllara bakıldığında yönetimin istikrarlı ve siyasi baskıların daha az olduğu dönemlerde futbolla ilgili düzenlemelerin daha hızlı yapıldığı ve buna bağlı olarak sportif başarıların da arttığı söylenebilir.

KAYNAKLAR

1. Akşar, T. & Merih, K., (2006). Futbol Ekonomisi. Literatür Yayınları, s. 5.
2. Devocioğlu, S., (2003). Türkiye Futbol Federasyonu'nun Özerkliği. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 8(3): 49-58.
3. Erten, R., (2006). Türk Sporunun Yapısal Düzeni. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 10: 1-2.
4. Fişek, K., (2003). Spor Yönetimi. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
5. Gökdemir, O., (1999). Bir Politik Söylem Aracı Olarak Futbol, Düşünen Siyaset Dergisi, 2:32-36.
6. Ketten, M., (1974). Türkiye'de Spor. Ankara: Ayyıldız Matbaası.
7. Morpa, (2005). Spor Ansiklopedisi. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları. 2: 129-130.
8. Özbudun, E., (2007). Türk Siyasal Hayatı. Eskişehir: AÜ. AÖF. Yayınları.
9. Pepe, K. & Vardar., T., (2016). Türk Futbolundaki Şike Olayının Toplumsal Açından Değerlendirilmesi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 8(15): 401.
10. San, H., (1981). Belgeleri ile Türk Spor Tarihinde Atatürk. Türk Spor Vakfı Yayınları. İstanbul: Hürriyet Ofset Matbaacılık ve Gazetecilik A.Ş.
11. Sunay, H., (2009). Spor Yönetimi. Ankara: Gazi Kitabevi.
12. Şahin, M.Y. & İmamoğlu, F.A., (2011). Akademisyenlerin ve Milletvekillerinin Spor Siyaset Etkileşimine Yönelik Görüşleri, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 16(2):10.
13. Tayga, Y., (1990). Türk Spor Tarihine Genel Bakış. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü s. 162-164.
14. Talimciler, A., (2005). Bir Meşrulaştırma Aracı Olarak Türkiye'de Futbol, Toplum ve Bilim, Spor: Oyun Değil Ciddi İş. İstanbul: Birikim Yayıncılık. 103: 148.
15. Türkiye İdman Cemiyeti Tüzüğü, (1935). İstanbul: Numune Matbaası.
16. Türk Futbol Tarihi, (1992). TFF Yayınları, İstanbul: Grafik Sanatlar Matbaacılık A.Ş., 2: 5-7.
17. Türk Futbol Tarihi, (1999). TFF Yayınları, İstanbul: Grafik Sanatlar Matbaacılık A.Ş., 4: 6.
18. Türk Futbol Tarihi, (2002). TFF Yayınları, İstanbul: Grafik Sanatlar Matbaacılık A.Ş., 5: 15-22
19. <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=293> (05/02/2016).
20. <https://www.tbmm.gov.tr/anayasa.htm> (08/02/2016).
21. <http://m.fotomac.com.tr/futbol/2012/01/31/aydinlardan-istifa-aciklamasi/amp> (15/01/2016).
22. <http://spor.milliyet.com.tr/aydinlar-neden-istifaetti/spor/sporteday/31.01.2012/14963/default.htm> (16/01/2016).